

IZ POVIJESNOG DRUŠTVA HRVATSKE

ZAPISNIK GLAVNE GODIŠNJE SKUPŠTINE POVIJESNOG DRUŠTVA HRVATSKE ODRŽANE U ZAGREBU 13. V. 1956.

Predsjednik prof. J. Ravlić otvara skupštinu u prisutnosti oko 100 članova, pozdravljajući prisutne goste, dr. B. Grafenauera, tajnika Saveza historijskih društava i predstavnika Zgodovinskog društva, te E. Pašalića, predstavnika historijskog društva Bosne i Hercegovine.

IZVJEŠTAJ O RADU UPRAVNOG ODBORA podnosi njegov tajnik, dr. Nada Klaić.

Djelatnost odbora.

Pred Upravni odbor, koji se nakon glavne godišnje skupštine održane dne 31. V. 1955 konstituirao u slijedećem sastavu: predsjednik Ravlić Jakša, potpredsjednik Šidak dr. Jaroslav, tajnik Klaić dr. Nada, blagajnik Moačanin Fedor, te Bogdanov dr. Vaso, Čulinović dr. Ferdo, Brandt dr. Miroslav, Đuranović Lolika, Gross Mirjana i Janaček Edo kao odbornici, stajao je opsežan program rada. Usprkos nekim objektivnim poteškoćama, Odbor je uspio da gotovo u cjelini riješi sve one zadaće, koje je postavio kao svoj cilj.

Osnovni zadaci, koje je PDH trebalo da riješi u ovoj godini, bili su: 1) organizacija savjetovanja historičara Hrvatske i 2) organizacija ljetnog seminara za srednjoškolske profesore i nastavnike historije. Kako je organizaciju drugog zadatka preuzela zagrebačka podružnica PDH, Upravni odbor je preuzeo organizaciju savjetovanja.

1) Savjetovanje historičara.

Savjetovanje se održalo od 25—27. XI. 1955. u Zagrebu. Program savjetovanja je bio: dr. Milan Prelog: Neki osnovni problemi srednjovjekovne historije Istre u svijetlu dosadašnje historiografije; dr. Bogo Grafenauer: Problem »robova« (serva) i formiranja »kmetstva« kod jugoslavenskih naroda do XIII. stoljeća; dr. Nada Klaić: Plemstvo »dvanaestero plemena kraljevstva Hrvatske«; dr. Grga Novak: Autonomija i ekonomika dalmatinskih gradova pri kraju Srednjeg vijeka; dr. Oleg Mandić: Osnovne karakteri tike odnosa između grada i sela u novom vijeku; dr. Vaso Bogdanov: Osnovne smjernice u nacionalnom razvoju južnoslavenskih naroda; dr. Jaroslav Šidak: O nekim osnovnim pitanjima Četrdesetosme u Hrvatskoj; Mirjana Gross: Korijenje reformizma socijaldemokratske stranke Hrvatske i Slavonije; dr. Rudolf Bičanić: Ekonomske promjene u Hrvatskoj izazvane stvaranjem Jugoslavije 1918; dr. Ferdo Čulinović: Izgradnja jugoslavenske federacije za NOB-e, i Lolika Đuranović: Nastava historije u inozemstvu. — Budući da PDH nije uoči savjetovanja raspolagalo nikakvim materijalnim sredstvima, to je financiranje učesnika izvana prebacilo na narodne odbore. Kako je i sam Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu NRH, shvativši važnost i prednost savjetovanja za srednjoškolske profesore i nastavnike povijesti, preporučio narodnim odborima da pošalju najbolje nastavnike sa svojih škola u što većem broju, to je odaziv bio izvan svakog očekivanja. Savjetovanju je, naime, prisustvovalo prosječno oko 300 učesnika iz cijele Hrvatske.

Takva savjetovanja, kao i uopće takav način produblivanja i proširivanja historijske nauke ima svojih nesumnjivih prednosti. Ne bi se, međutim, moglo tvrditi, da je tematika, koja je obuhvaćala kronološki materiju od doseljenja do NOB-e, uvijek jednako zainteresirala učesnike. To je, uostalom, posve razumljivo, jer je zainteresiranost uvjetovana ne samo dobrom voljom, nego i predznanjem učesnika. Uzme li se u obzir i poneka teže pristupačna tema, koja nije mogla naći željeni odaziv, još uvijek možemo konstatirati, da je uspjeh savjetovanja bio velik. Omogućilo je srednjoškolskim nastavnicima ne samo upoznavanje nekih vrlo važnih pitanja iz naše historiografije, već im je omogućilo, a i to nije od male važnosti, uzajamno upoznavanje. Podcrtamo li navedene prednosti savjetovanja, možemo samo poželjeti, da se u danim mogućnostima nastavi s takvim radom, to više, što se pokazalo, da smo uspjeli organizirati savjetovanje s vrlo skromnim materijalnim sredstvima (dobili smo od Savjeta svega 20.000.— din.). Prvotna zamisao odbora, koji je priređivao savjetovanje, da se učesnici povedu posljednjeg dana na ekskurziju, otpala je zbog pomanjkanja materijalnih sredstava, tako da je jedino na našu molbu Jugoslav. Akademija priredila posljednjeg dana u čast učesnika zakusku u svojim prostorijama. Međutim, PDH upotrebilo je ovo savjetovanje, da prvi put od svog postojanja sakupi svoje članove i predstavnike podružnica i da one, koji su prisustvovali savjetovanju, a još nisu bili članovi društva, učlani.

2) Seminar za srednjoškolske profesore i nastavnike u Zadru.

Pristupajući organizaciji ljetnih seminara po već ustaljenoj praksi (posebni odbor, imenovan od Upravnog odbora zagrebačke podružnice), PDH je ovaj put imalo specijalnu zadaću, naime, da u predavanjima i diskusijama proširi i produbi stručnu spremu nastavnika u vezi s novim nastavnim programom. Zbog toga su kao predavači sudjelovali oni stručnjaci, koji su, prenoseći svoje naučno iskustvo i znanje u diskusijama, često vrlo živim i plodnim, obogatili znanje srednjoškolskih nastavnika. Seminar se održavao od 18. VII. — 6. VIII. 1955, a predavači su bili: Dr. Oleg Mandić: Društveni temelj i nadgradnja, Prirodne i objavljene religije, Elementi drugih religija u kršćanstvu, Srednjovjekovne hereze kao pojava klasne borbe i Vlasništvo nad sredstvima za proizvodnju kroz historiju; Dr. Rudolf Bičanić: Počeci merkantilističke politike u Hrvatskoj, Trgovanje žitom i stokom, Uvozna trgovina solju, tekstilom i ostalom robom, Agrarna reforma Marije Terezije i Josipa II; Fedor Moačanin: Vojna Krajina od XVI. — XVIII. st.; Dr. Milan Prelog: Funkcija historije umjetnosti u srednjoškolskoj nastavi, Umjetnički materijal u historiji antike, Umjetnost razdoblja Seobe naroda i predromanika, Romanika i Gotika; Dr. M. Suić: Umjetnost Grčke i Rima, Antika na području naše zemlje; Dr. Predrag Vranicki: Društveno-historijske osnove grčke filozofije, Jonska škola, Problematika grčkog materijalizma i idealizma do V. st., Grčka filozofija krajem V. st. i poč. VI. st., Aristotel, Helenističko-rimski period, Skolastička filozofija; Dr. Branislav Đurđev: Utjecaj turskog feudalizma na razvitak naših naroda, Srbija pod turskom vlašću u XV., XVI. i XVII. st. i Crna Gora pod turskom vlašću u XVI. i XVII. st.; Dr. Nada Klaić: Društveno-ekonomski razvitak hrvatskih zemalja u XVI. st. i Problem geneze feudalnih odnosa u hrvatskoj historiografiji; Prof. L. Đuranović: Metodska uputstva za rad po novom programu i Uvodna riječ o diskusiji i o seminaru; Prof. Seka Bakić: Slušanje emisija školskog radija sa magnetofonske vrpce uz diskusiju.

Seminar je prema izjavama učesnika bio po širini tematike i po kvaliteti predavača na naučnoj visini. Smatra se, dapače, da je to bio najuspješniji seminar takve vrste. Posebno treba istaknuti, da je Gradski narodni odbor ne samo vrlo lijepo primio učesnike tečaja, već je organizirao razgledavanje znamenitosti i priređivao posebna predavanja u tom razdoblju. Na samom je seminaru učestvovalo 35 učesnika iz Hrvatske i 9 iz Crne Gore, a osim toga dolazili su na seminar i neki intelektualci iz Zadra, privučeni zanimljivom tematikom i imenima predavača. U svrhu upoznavanja zadarske okolice priređena su dva izleta u Biograd i Nin pod vodstvom stručnjaka.

3) Edicije PDH.

»Historijski Zbornik«

Premda je »Historijski Zbornik« s godinom 1955 ušao u osmu godinu svog izlaženja, redakcija nije — osim u godini 1952, kad su izašla dva sveska — uspjela, da ga od godišnjaka pretvori u polugodišnjak ili tromjesečnik, što je uvijek smatrala svojim ciljem i bez kojega osnovnog preduvjeta Zbornik ne može potpuno ispuniti zadaću jednoga znanstvenog časopisa. Stalan porast štamparskih troškova — koji još uvijek traje — bio je uzrokom, što je »Historijski Zbornik« u posljednje tri godine, od 1953—1955, morao svoj opseg smanjiti na minimum od oko 250, a 1953 čak i na 160 strana. Ta je okolnost imala uz ostalo za posljednicu nemogućnost, da se prilozi suradnika objavljuju na vrijeme, t. j. u narednom svesku Zbornika, pa broj zaostalih rukopisa postaje sve veći.

Subvencija, koja omogućava sniženje cijene Zborniku i osigurava mu tako opstanak, ne ide nažalost u korak s porastom proizvodnih troškova. Uključenjem pak pretplate u članarinu postiglo se samo to, da se od nakladnika može kupiti određeni broj primjeraka, koji bi inače ostao neraspodan.

Daljnja je poteškoća za redovito izlaženje Zbornika nedovoljna briga, koju mu obraćaju štamparska poduzeća. Najnoviji svezak predat je u štampu početkom mjeseca lipnja prošle godine, a dovršen je tek poslije 11 mjeseci. Premda nedostatak električne struje zimi ima znatan udio u tom zakašnjenju, ne može se time potpuno opravdati ovaj postupak poduzeća, koje se prema nakladniku obvezalo doštampati svezak do Dana Republike 30. XI. Taj je svezak posvećen desetgodišnjici Oslobođenja, pa je i ova njegova namjena dosta utjecala na razmjerno kasnu pripremu rukopisa za štampu. Redakcija, naime, ne raspolaže punom mogućnošću da znanstveni interes suradnika usmjerava u pravcu objektivnih potreba naše suvremene historiografije, pa upravo najnoviji svezak pruža očigledno svjedočanstvo o nedovoljnoj zainteresiranosti naših historičara za razdoblje Narodno-oslobodilačkog rata i povijest naših naroda u staroj Jugoslaviji. Uza sve to valja istaći, da hrvatska povijest XIX. st. zauzima značajno mjesto u prilogima Zbornika. Od 50 njih pripada tom razdoblju barem 16, a zajedno s prilogima iz XX. st. i Narodno-oslobodilačkog rata moderna je povijest zastupana s 24 priloga, dakle s polovicom svih priloga uopće (ne uračunavajući u taj broj različite recenzije).

»Historijski Zbornik« za 1956, godište IX., ulazi u štampu opet početkom idućeg mjeseca, jer mu se prije odobrenja subvencije nije mogao odrediti opseg. Taj će iznositi oko 20 štampanih araka (320 strana), ali će Zbornik zbog poodmaklog vremena morati još uvijek da izađe kao četvorobroj. Redakcija nastoji da barem s X. godištem, za 1957, prijeđe na izdavanje dvaju svezaka od po 10 araka godišnje.

PDH primilo je u zamjenu za »Historijski Zbornik« slijedeći broj publikacija iz inozemstva: USA 6 kom., Engleska 1, Švedska 2, Njemačka 5, Poljska 4, Austrija 2, Francuska 3, Švicarska 1, Čehoslovačka 3, Mađarska 1, Bugarska 1, Italija 1 i SSSR 1. — »Historijski Zbornik« šalje se u slijedeće zemlje: Austrija 2 kom., Čehoslovačka 3, SSSR 1, Francuska 1, Njemačka 2, USA 1, Poljska 2, Švedska 2, Italija 1 i Mađarska 1.

Mala historijska knjižnica.

Redakcija MHK izabrana je na prošlogodišnjoj skupštini u slijedećem sastavu: Mali Karmen, prof., Dr. Juraj Kolaković, prof., Moačanin Fedor, prof., Matković Hrvoje, prof., Kampuš Ivan, prof.

Prema ugovoru sa »Školskom knjigom« zaključeno je, da će se odsada izdavati MHK u dvije serije. Obje serije namijenjene su kao pomoćna literatura nastavi u srednjim školama: prva — s izborom tema na isti ili sličan način kao što ih je ova knjižnica imala od početka svog izlaženja, i druga — u kojoj će izbor tema biti orijentiran isključivo prema potrebama seminarskog načina nastave u višim razredima srednjih škola. S obzirom na seminarski rad u našim srednjim školama, a na pomanjkanje dostupne literature, redakcija je smatrala (prema zaključku PDH), da prednost treba dati knjižicama iz druge serije. U tom smislu orijentirala je svoj rad, ali je nastojala da nađe također autore, koji bi priredili pomoćnu literaturu

i za više razrede naših osmogodišnjih škola. Redakcija je na svojim sastancima odredila teme, koje je smatrala najpotrebnijima i najzgodnijima za seminare u školi, našla prikladne autore i zatim po primitku rukopisa obavljala i sav recenzentski posao, te rukopise pripremljene za štampu upućivala »Školskoj knjizi«. Dosada je »Školska knjiga« izdala ove rukopise: 1) Klaić dr. Nada: Izvori za hrvatsku povijest, I. dio (do 1107); 2) Prof. Žeželj Mirko: Augustovo doba. U štampi se nalazi knjiga prof. Pauša Pavla: Robovlasništvo u Rimu. »Školskoj knjizi« predan je rukopis prof. Kampuša Ivana: Crte za hrvatsku povijest do 1527 (namijenjene višim razredima osmogodišnjih škola). Redakcija je dobila rukopis prof. Močaniina Fedora: Izvori za Vojnu Krajinu.

Predložen je plan za školsku godinu 1955/6 i pronađeni su autori, koji su prihvatili da izrade slijedeće teme: 1) Mandić Dr. Oleg: O religiji; 2) Klaić Dr. Nada: Izvori za hrvatsku povijest, II. dio; 3) Gross Mirjana: Razvitak radničkog pokreta u Hrvatskoj; 4) Mali Karmen i Kampuš Ivan: Povijesna čitanka za Stari vijek, za V. raz. osmogodišnjih škola odnosno I. raz. gimnazija; 5) Sučević Branko: Migracije.

»Peristil«

Budući da je 29. I. 1956 osnovano Društvo historičara umjetnosti, to je PDH, na želju novoosnovanog Društva, izraženu dopisom od 21. II. 1956, prepustilo brigu za izlaženje »Peristila« navedenom Društvu.

4) Međunarodni kongres historijskih nauka u Rimu.

Od 4—11. IX. 1955 održavao se međunarodni kongres histor. nauka u Rimu, o kojem će opširniji referat iznijeti dr. Miroslav Brandt. PDH pribavilo je preko Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu devizna sredstva za 3 učesnika i to: Brandta Dr. Miroslava, Stulli Bernarda i Salcer Olgu. Posljednja je, međutim, bila zapriječena da ode.

5) Suradnja sa Savezom historijskih društava FNRJ.

Upravni odbor Saveza historijskih društava FNRJ, u kojem je naše Društvo zastupao prof. dr. Jaroslav Šidak, održalo je u toku prošle godine više sjednica, na kojima je donio neke važnije odluke o pitanjima daljnjih veza s inozemstvom, pripremama za naredni međunarodni kongres historijskih nauka, koji se 1960 održava u Stockholmu, potrebi ispravljenog izdanja bibliografije jugoslavenske historiografije na hrvatskom ili srpskom jeziku, pokretanju jednoga Saveznog časopisa i dr. Naročitu je pažnju obratio organiziranju tečaja za nastavnike povijesti, koji je ljeti 1955 održan na Prespanskom jezeru, i daljnjem izlaženju časopisa »Historijski pregled«, koji je zamijenio nekadašnju »Nastavu historije u srednjoj školi«. Prema posljednjem zaključku odbora, glavna redakcija »Historijskog pregleda« prenosi se iz Beograda u Zagreb, pa se odbor nada, da će, povjeravajući uredništvo dru. Jurju Kolakoviću, osigurati časopisu redovitije izlaženje.

Odbor je nadalje zaključio, da se prva skupština plenuma sastane u mjesecu rujnu o. g. u Zagrebu; da se drugi kongres jugoslavenskih historičara održi 1958 i da se na njemu, uz ostale referate, prodiskutiraju naročito oni, koji će biti podneseni međunarodnom kongresu 1960; da ovogodišnji tečaj za srednjoškolske nastavnike organizira Istorisko društvo Srbije u Beogradu u mjesecu rujnu.

U odnosima našeg društva prema Savezu historijskih društava nesumnjivo je pitanje našeg učešća u tečajima za srednjoškolske nastavnike povijesti najosjetljivije. Na spomenutom saveznom tečaju, koji se održavao od 21. VII. — 9. VIII. 1955, sudjelovala su iz naše republike dva slušača i jedan predavač (prof. Mirjana Gross: Radnički pokret u Hrvatskoj). Ovogodišnji savezni tečaj imao je, kako izvještava vodstvo tečaja, izvjesnih nedostataka i slabosti, ali ocjenjujući ga u cjelini, može se reći, da su njegovi rezultati višestruko korisni i pozitivni. Pozitivni prije svega zbog toga, što je dao prilike profesorima, da se upoznaju s rezultatima novih naučnih istraživanja određenih problema, značajnih za nastavu povijesti; zatim, što je pobudio interes kod nastavnika za daljnje stručno proučavanje historijske literature. Iako je tečaj imao i neke nedostatke u pogledu nedovoljne discipline nekih

predavača i slušača, ipak je u cijelosti uspio, i Savez historijskih društava je odlučio, da i dalje nastavi s ovom formom rada.

Naše Društvo ne će nažalost moći da surađuje ni u ovogodišnjem saveznom tečaju, jer je zbog specifičnih potreba nastave povijesti u višim razredima gimnazije u Hrvatskoj primorano da organizira posebni seminar na teritoriju svoje djelatnosti. Ono je, međutim, potpuno svjesno neophodne potrebe da se nastavnici povijesti iz svih naših republika što više zbliže i međusobno upoznaju; tek takav osobni dodir pomoći će im da prebrode opasnost »izvjesne začaurenosti u nacionalnim okvirima«, koju s pravom ističe posljednji broj »Komunista« kao politički štetnu. PDH moraće, prema tome, iduće godine nastojati, da aktuelne potrebe nastave povijesti u Hrvatskoj dovede u sklad s dužnošću svoga što aktivnijeg učešća u saveznom tečaju.

6) Povezanost s podružnicama.

Možda bi izvještaj o radu s podružnicama morali početi s isticanjem nestašice materijalnih sredstava. Premda bi uža suradnja s našim podružnicama morala biti naš prvi zadatak, u sadašnjem nam je stanju taj zadatak nemoguće ostvariti. Zadaća budućeg Odbora treba dakle da bude osiguranje osnovnih materijalnih sredstava, s pomoću kojih ćemo moći pristupiti osnivanju novih podružnica i razviti nove forme rada s dosadašnjima. Zbog istog razloga nisu podružnice mogle da se uže, t. j. u direktnom kontaktu, povežu s nama. U tim prilikama suradnja je bila ograničena na pismena obavještenja pojedinim podružnicama, kad su to one od Upravnog odbora zatražile. Spomenuto je već, da je prilikom savjetovanja ipak uspjelo okupiti veći broj članstva podružnica.

7) Rad podružnica.

Uz naprijed navedene preduvjete, uspjesi su pojedinih podružnica ovisili o njihovoj vlastitom radu. PDH ima 9 podružnica i to u Dubrovniku, Karlovcu, Puli, Rijeci, Sisku, Splitu, Šibeniku, Zadru i Zagrebu. Izvještaj o radu pojedinih podružnica sastavljen je na osnovu izvještaja, koje su nam poslale podružnice. Nismo primili izvještaj od sisačke i karlovačke podružnice.

Podružnica Dubrovnik. Upravni odbor podružnice održao je pet odborskih i 8 upravnih sjednica. Organizirao je 7 javnih predavanja, u kojima su obrađivane slijedeće teme: Književna strujanja u Dubrovniku (Milo Asić); Povijest dubrovačkog školstva od 1658 do 1906 (Jakov Matković); O dalmatinskim arhivima (dr. V. Foretić); Hod po historiji (dr. V. Čaldarević); Nešto o socijalnom osiguranju u starom Dubrovniku (dr. Đ. Karminski); Škole u Dubrovniku od 1806—1867 (dr. V. Kolaković); Dubrovnik i Levant u XIV. i XV. st. (dr. B. Krekić). Predavanja su bila vrlo dobro posjećena. Podružnica je osim toga organizirala predavanja u Matici Hrvatskoj, Narodnom sveučilištu i u manjim mjestima dubrovačke okolice. Pojedini su članovi podružnice surađivali u mjesnoj i drugoj štampi, a posvetili su i osobitu pažnju radu s omladinom na školama. Članarinu je uplatio u ovoj godini svega 21 član.

Društvo za povijest i kulturna pitanja Istre — Pula. Rad društva odvijao se između III. i IV. redovne godišnje skupštine u okviru organizacijskih, muzejskih i izdavačkih pitanja.

U društvo je učlanjeno 57 osoba. Uzroci smanjenja članstva su slijedeći: a) otpali su članovi, koji su već učlanjeni u PDH u Zagrebu ili u riječkoj podružnici; b) pošto je Društvo postalo u stvari povijesno društvo, otpali su oni, koji su se učlanili radi kulturnih pitanja; c) radi visoke članarine. Članarinu je podmirio 31 član.

U toku godine bila je formirana podružnica u Rovinju. U Umagu je formiran inicijativni odbor za osnivanje podružnice.

Na IV. god. skupštini održano je predavanje B. Bačića: O iredentističkom značaju talijanske historiografije, i jedan kraći prikaz novije literature o Istri. Za članstvo je priređen jedan izlet.

Podružnica u Pazinu je nastavila radom na otvorenju muzeja; uz pomoć NO Općine, SK i Saveza boraca te angažiranjem stručnjaka iz Muzeja narodne revolucije

cije iz Zagreba bit će 9. V. otvoreno Odjeljenje Narodne revolucije. Rad oko uređenja lokalnog Muzeja bit će glavni zadatak podružnice u Umagu.

Neki članovi društva (Bačić, Mlakar, Šepić, Marušić) predali su u štampu svoje radove, koji su već djelomice bili 1955 i 1956 štampani u Zagrebu i Ljubljani, a neki su primljeni te se nalaze u štampi (Split, Zagreb, Rijeka, Ljubljana). Za Godišnjak, glasilo PDH-Podružnica Rijeka i Društva za povijest i kulturna pitanja Istre, odobrena je od NO kotara Pula suma od Din. 300.000.

Podružnica Rijeka. Djelatnost podružnice PDH Rijeka kretala se u proslavama značajnih povijesnih događaja Rijeke, povezivanju i suradnji s ostalim povijesnim društvima (na pr. u Kopru, Puli i Zagrebu), akciji da se izda godišnjak podružnice, u kojem bi bili objavljeni naučni radovi članova podružnice, kao i vanjskih suradnika, sudjelovanju historičara Hrvatske, te pedagoškoj suradnji s nastavnicima povijesti. Upravni odbor je održao tokom godine 7 sjednica i jedan plenarni sastanak. Broj se članova podružnice smanjio sa 40 na 36 (istupila su 4 zbog previsoke članarine). Upravni odbor nije, kako kaže u izvještaju, pristupio većoj propagandi za članstvo, jer je smatrao, da je prema društvenim pravilima članstvo ograničeno samo na nastavnike povijesti i službenike kulturnih i naučnih ustanova, kojima je proučavanje povijesne problematike redovan zadatak, te osobe, koje se zanimaju proučavanjem povijesti, a broj takvih osoba nije se tokom protekle godine na Rijeci bitno promijenio. Podružnica je proslavila ove značajnije povijesne događaje: dne 18. VI. 1955 75 godina rođenja i 60 godina rada akademika M. Marjanovića, zatim 50 god. Riječke rezolucije (u obliku predavanja i javne priredbe).

Upravni odbor formirao je na svojoj prvoj sjednici dvije komisije za proučavanje prošlosti NOB-e i za rad s nastavnicima. Prva je komisija u sastavu prof. V. Antić — prof. D. Perišić pregledala, uredila i naučno obradila materijal za NOB-u koji se nalazi u Narodnom muzeju. Radovi su o tom publicirani u Riječkoj reviji. Druga komisija, u sastavu prof. D. Perišić— prof. Matagić— prof. imala je zadatak, da mlade nastavnike povijesti uključi u rad Povijesnog društva, u čemu je donekle i uspjela. Upravni odbor je konstatirao, da je taj rad otežan naročito zbog preokupiranosti nastavnika. Upravni odbor je pristupio početnim radovima na organizaciji savjetovanje historičara, koje bi se trebalo održati na Rijeci 1957, te je već izradio plan i fiksirao teme.

Najveću je djelatnost Upravni odbor posvetio pripremanju Godišnjaka. Kako je od Savjeta za nauku, prosvjetu i kulturu NOK Rijeka bio osiguran iznos samo od 150.000.— Din., to se podružnica povezala s Povijesnim društvom u Puli, koje je dalo 300.000.— Din. (t. j. NOK Pula). Tako će Godišnjak izaći kao zajednička edicija. Časopis ima 21 suradnika s 31 prilogom, i to iz Zagreba 6, Ljubljane 1, Pule 3 i Rijeke 10.

Upravni odbor je u vezi s novim načinom plaćanja članarine u PDH predložio, da bi se jedan dio članarine ustupio podružnici, a da bi podružnica za uzvrat slala članovima PDH svoj Godišnjak.

Podružnica Split: Članovi podružnice održavaju mjesečno jedamput sastanak, na kojem se raspravlja uglavnom o nastavnim problemima. Podružnica je osim toga priredila 12 posjeta raznim kulturno-historijskim spomenicima u splitsku okolicu (Klis, Solin, Trogir). U okviru podružnice nisu priređivana nikakva predavanja, ali su pojedini članovi sudjelovali kao predavači u Pučkom sveučilištu i svojim sindikalnim grupama. Isto tako članovi surađuju pojedinačno u različitim naučnim publikacijama.

Podružnica Šibenik: Rad Šibenske podružnice odvijao se »pretežno u kružnicama i u povijesnim aktivima«. Članovi su radili na skupljanju građe iz povijesti Šibenika i okolice. Mnogi od tih radova publicirani su u lokalnoj štampi. Podružnica je pružala pomoć gimnazijskim profesorima u organizaciji seminara. Broji 16 članova. Ističe, međutim, da nema potrebnih prostoriya, pa da to znatno otežava rad.

Podružnica Zadar: Rad se zadarske podružnice odvijao u prvom redu u formi predavanja. Od mjeseca prosinca 1954 do danas održan je niz predavanja iz povijesti, povijesti umjetnosti, arheologije itd. Članovi podružnice vodili su, nadalje,

seminar za društvene nauke, koji je imao zadatak, da u redovima srednjoškolske omladine širi interes za historijsku nauku. Podružnica je aktivno sudjelovala i u organizaciji seminara za srednjoškolske profesore, i njeni su članovi upoznavali učesnike seminara s historijskim znamenitostima Zadra i sami održavali predavanja učesnicima. Podružnica nije, doduše, imala mogućnosti da organizira neku izdavačku djelatnost, ali su njeni članovi pojedinačno obrađivali i sitnija i krupnija pitanja lokalne zadarske i općedalmatinske povijesti.

Društvo broji sada 24 člana, a Upravni odbor je održao u tom razmaku devet sjednica.

Podružnica Zagreb: Podružnica je počela radom 23. IV. 1954. Rad se odvijao u slijedećim smjerovima:

Omasoviti društvo, t. j. prikupiti što veći broj članova. Podružnica ima sada 116 članova i čini prema tome osnovnu bazu PDH.

U toku školske godine 1954/5 održano je 9 predavanja, u toku 1955/6 8 predavanja. Podružnica se osobito angažirala u Srednjoškolskoj sekciji nastavnika i profesora povijesti. Održani su prigodni seminari u cilju poboljšanja nastave prema novom nastavnom planu i priređena je ekskurzija u Hrvatsko Zagorje. U šk. god. 1955/6 održana su tri kolokvija sa sveučilišnim profesorima, u cilju upoznavanja s povijesnim problemima.

Podružnica je surađivala s PDH u organiziranju seminara u Zadru i pripremanju I. savjetovanja historičara NRH.

Zaključak. Premda PDH ne raspolaže dovoljnom materijalnom bazom da razvije što širu djelatnost, naročito u izdavačkom i organizacionom pogledu, Upravni odbor smatra, da je njegov rad u protekloj godini bio uglavnom uspješan. Tome je u znatnoj mjeri pridonijela tijesna suradnja s drugovima u Upravnom odboru zagrebačke podružnice, pa toj suradnji treba prije svega zahvaliti organizaciju ljetnog seminara za srednjoškolske nastavnike. Uza sve to ima znatnijih nedostataka u radu odbora, ali su oni uglavnom posljedica oskudice u materijalnim sredstvima: to su nedovoljna materijalna i organizaciona pomoć, koju Odbor može pružiti podružnicama, i nedovoljan opseg »Historijskog Zbornika«, što uz objektivne teškoće u tiskarama onemogućava njegovo češće izlaženje. Nedostatna materijalna baza nepovoljno se odražava i na izdavanju Male historijske knjižnice, tako da se zbog držanja nakladnika postavlja danas i pitanje njezina daljeg izlaženja. Smetnje proširenju izdavačke djelatnosti društva pojačava još činjenica, da sistem distribucije u knjižarskoj djelatnosti još uvijek više koči negoli što unapređuje širenje knjige, pa ne samo »Historijski Zbornik«, nego ni izdanja izvora, namijenjena školskoj upotrebi, ne dolaze izvan Zagreba u ruke konzumenata. Ne može se, međutim, reći, da »Školska knjiga« kao nakladnik ne poduzima sve mjere, koje su joj dostupne, da taj nedostatak u distribuciji knjiga ublaži, kao što joj valja odati priznanje i za pomoć, koju pruža Društvu u snižavanju cijene »Historijskom Zborniku«.

Pred novim bi odborom dakle, prema našem mišljenju, stajali slijedeći zadaci:

1. da pojača rad s podružnicama i potakne na rad novih;
2. da uz materijalnu pomoć narodne vlasti pristupi pretvaranju »Historijskog Zbornika« u tromjesečnik;
3. da Malu historijsku knjižnicu s obje serije — znanstveno popularnom i školskom — zadrži i dalje kao svoja izdanja;
4. da nastavi s organiziranjem savjetovanja historičara svake druge godine;
5. da pojača svoju suradnju s ostalim historijskim društvima u okviru Saveza historijskih društava i pomogne izdavanje »Historijskog pregleda«, kojemu bi u vezi s reformom školstva trebala da pripadne važna zadaća;

6. da uznastoji, kako bi društvo u svojim izdanjima, predavačkoj djelatnosti i savjetovanjima usmjerilo znanstveni rad historičara prije svega u pravcu proučavanja novije povijesti i razdoblja NO rata;

7. da poduzme sve potrebne mjere za sistematsku i koordiniranu suradnju sa svim ostalim naučnim ustanovama u NR Hrvatskoj, koje također rade na pitanjima historiografije.

Zatim je prof. Fedor Moačanin podnio skupštini:

RAČUN PRIHODA I RASHODA POVIJESNOG DRUŠTVA HRVATSKE

za razdoblje od 1. V. 1955 do 30. IV. 1956

Red. br.	Prihodi	Red. br.	Rashodi	Dinara	
1	Donos salda 1. V. 1955.	577.247	1	Honorari i subvencija	
2	Subvencije	608.000		nakladniku za »Historijski	
3	Članarina	73.612		Zbornik	563.650
4	Kamati od Narodne banke	8.632	2	Troškovi seminara	278.183
5	Naplata za »Historijski Zbornik«	8.360	3	Nabavka edicija Povijesnog društva	75.621
6	Razno	40	4	Članarina Savezu	40.000
			5	Putni troškovi	22.332
			6	Administracija i dostava i poštarina	22.200
			7	Kancelarijski materijal	21.931
			8	Uvezivanje »Peristila«	16.560
			9	Upotreba dvorane za savjetovanje	10.000
			10	Troškovi banke	3.738
			11	Saldo na 1. V. 1956	221.676
		1.275.891			1.275.891

Pošto je nadzorni odbor konstatirao, da je blagajna društva vođena u redu, a dr. M. Brandt izvjestio ukratko o radu X. Internacionalnog kongresa historijskih nauka u Rimu 1955, predsjednik otvara diskusiju o izvještajima.

Drug B. Grafenauer: Pozdravlja društvo u ime Saveza historijskih društava FNRJ i Zgodovinskog društva Slovenije. Izjavljuje, da je Savezu društava zadavao brige »Historijski pregled«, te da je riješeno, da će on odsada izlaziti u Zagrebu i da će se ovdje nalaziti glavna redakcija. U vezi s tim moli i buduću upravu PDH, da sa svoje strane pomogne novoga glavnog redaktora, koga je ono predložilo. Saopćava, da se nerasprodati brojevi toga časopisa treba da dadu u prodaju po 320 dinara za 5 brojeva. Predlaže jače angažovanje u tom pogledu, jer od toga zavisi i finansijski položaj novoga »Historijskog pregleda«. Izjavljuje, da su se u Savezu načelno složili s izdavanjem općeg jugoslavenskog povijesnog časopisa. Poteškoća je u tome, što isti ljudi ne mogu uvijek raditi sve poslove. Sekretarijat Saveza izradit će plan o jednom takvom časopisu, pa će taj elaborat doći na pretnes pred skupštinu Saveza. Godišnja skupština Saveza bit će u septembru i svi će na vrijeme dobiti umnoženi izvještaj Savezne uprave. U vezi s iskustvima rimskog kongresa bilo je na sjednicama uprave Saveza zaključeno, da se za buduću kongres u Stockholmu bolje pripremio. Treba naš kongres 1958 bolje povezati s onim temama, koje će biti obrađivane 1960 u Stockholmu. S obzirom na osnovnu fizionomiju posljednjeg kongresa u Rimu, treba razlikovati dvije koncepcije, koje su na njemu došle do

izražaja. On je, prije svega, imao karakter zapadno-evropskog kongresa historičara; karakteristično je, da je zona između etničko njemačke i talijanske te ruske bila u njegovu radu vrlo zanemarena. Referati o literaturi na kongresu poznaju samo dva rada iz naše historiografije: Historiju naroda Jugoslavije i Kosove urbare. Na kongresu je izbio sukob između analista iz Pariza i njemačko-talijanskih historičara, koji su nastojali, da se revanširaju zbog ranije pobjede analista u Parizu 1950. Istupi sovjetskih historiografa u davanju informacija dobro su primljeni, međutim, prilikom pristupanja općim pitanjima pokazali su se oni nedovoljno spremnima. Smatra, da marksistička historiografija nije na kongresu dala ono što bi mogla i trebala da pruži.

Drug M. Androić, direktor Državnog arhiva grada Varaždina, iznosi, da u Varaždinu nema podružnice Povijesnog društva, već da je podružnica arhivskih radnika pri Arhivu u neku ruku nadomješta. Djelatnost je obimna, drže se redovita mjesečna predavanja u »Čitaonici« Arhiva za članove i kulturne i javne radnike grada, isto tako za sindikate poduzeća i nekih većih ustanova. Kadgod to tema predavanja dopušta, upriličuje se prigodna arhivska izložba na istu temu, što pobuđuje još veći interes. Takvih je predavanja s izložbama arhivalija bilo osam. Osim toga organizirane su izložbe arhivalija većeg stila, koje je ukupno posjetilo oko 30.000 ljudi. Bilo je to prigodom otvorenja kazališne zgrade nakon adaptacije i prigodom proslave 90-godišnjice Jugoslavenskog vatrogastva, kao i na temu »O počecima radničkog pokreta u Varaždinu«. Sudjelovalo se također na tri izložbe arhivalija u Zagrebu. Dalji se rad odvija u pravcu pružanja pomoći radničkom sveučilištu i školama. I radnici i omladina dolazili su u Arhiv, da se upoznaju s djelatnošću te naučne ustanove i njezinim značenjem. Kraj toga su upozoreni također na svoje mogućnosti, koje se katkad pojavljuju, s obzirom na spašavanje arhivske građe. Pojedini su razredi gimnazija odnosno osmogodišnjih škola provodili i nekoliko svojih redovitih školskih satova u Arhivu, obrađujući primjerice feudalizam i postanak naših gradova uz demonstracije s faksimilima i male izložbe arhivalija o predmetu. Društveni seminari gimnazija imali su općenito još veću neposrednu korist od Arhiva, a jedan se uopće i održavao u toj naučnoj ustanovi, radeći na prevedenim izvorima. Nešto se u Varaždinu i štampalo, ali je mnogo više primljeno za tisak: primjerice četiri zapisnika grada Varaždina odnosno starogradske varaždinske općine, neobjelodanjene isprave do 1526, građa o Hrvatskom narodnom pokretu 1903, građa o počecima radničkog pokreta u Varaždinu (1875—97), izabrani spisi starogradske varaždinske općine (1588—1861), dokumenti NOB-Komande kalničkog područja (1943—45).

Predsjednik: Raspravljalo se već o proširenju odnosno stvaranju novih podružnica, ali za to nije bilo novaca. Smatra, da bi od današnjih sredstava trebalo uzeti novac za osnivanje podružnica. Neke postojeće podružnice nisu ni poslale svoje izvještaje (Sisak, Karlovac). Smatra, da bi bilo bolje, da je drug Androić iznio rad na području povijesti u Varaždinu kao rad podružnice, a ne arhivskog društva, te mu preporuča, da ondje što prije osnuje podružnicu Povijesnog društva.

Drug T. Čubelić: Držim, da bi bilo potrebno osnovati u okviru našeg društva sekciju za rad na izučavanju najnovije historije, osobito historije Narodnooslobodilačke borbe naroda Jugoslavije. U toj bi se sekciji okupljali svi historičari i učesnici NOB-e, koji bi dali priloge za historiju NOB-e. Ta sekcija morala bi pružiti pomoć i kotarevima u Narodnoj Republici Hrvatskoj, u kojima se vode planske akcije za prikupljanje dokumenata iz našega Oslobođilačkog rata i Narodne revolucije. Takav kolektiv ljudi, koji bi radio na tom periodu naše historije, pomogao bi mnogo i u tome, da se objavljuje građa, članci i čitanka iz historije NOB-e. To bi dobro poslužilo potrebama srednjih škola, osobito danas, kada se u reformiranom školstvu polaze velika pažnja na nove oblike rada u predmetu historije. Osnivanje ove sekcije bilo bi u suglasnosti i sa zaključcima sastanka historičara-članova SKJ, koji je održan prošle godine u Beogradu i na kojemu se konstatirala potreba okupljanja svih snaga i kadrova za bržu obradu i objavljivanje radova iz najnovije historije naših naroda.

Predsjednik: Slaže se s tim mišljenjem i smatra da treba pristupiti organiziranju takove sekcije. (Prijedlog je usvojen.)

Drug D. Šukanec: Formiranje sekcije narodne revolucije je aktuelan zadatak, jer ćemo na taj način dobiti posebno tijelo, koje će sistematski voditi brigu o historiografiji narodne revolucije kod nas i objedinjavati i usmjeravati rad i preko kojega će se najširi krug historičara moći angažirati u tom radu. Dosada je rad na historiji narodne revolucije bio prepušten gotovo isključivo inicijativi pojedinaca, koji su u svom radu bili bez ičije podrške, bez kontakta s ostalim radnicima na tom polju. Čak ni između ustanova, koje se bave historijom narodne revolucije, nije bilo koordinacije, sasvim nedovoljno su izmjenjivana iskustva i rezultati, tako da je bilo i ponavljanja istog posla, koji su već drugi izvršili i t. d. To je po mom mišljenju i jedan od glavnih razloga, što nam rezultati na tom polju nisu veći.

Samo formalno osnivanje sekcije ne bi nam ništa pomoglo. Iskustvo sa sekcijom NOB-e, koju smo osnovali 1952 i koja je, iako je kod osnivanja odaziv i interes bio izvanredno velik, ubrzo zamrla, ukazuje na potrebu, da se treba biti načistu s tim, što se želi od te sekcije imati i naći odgovarajući sadržaj rada, a ne svesti rad na organiziranje predavanja i diskusija.

Po mom mišljenju, sekcija bi trebala, prvo, okupiti najširi krug lica, koja se bave historijom narodne revolucije ili koja imaju interesa i volje za taj rad — profesionalce i amatere — i to ne samo u Zagrebu, nego preko mreže podružnica društva i u pokrajini; zatim, kao i sve ustanove, postaviti jedan program rada na naučnom istraživanju i historiografiji, usmjeravati taj rad i pomoći da se radi koordinirano, da bi se dosadašnja pojedinačna i izolirana aktivnost pretvorila u jedinstveni i organizirani napor, koji jedino može dati veće rezultate. Sekcija bi također bila najpogodniji oblik, preko kojega bi se članstvo našega društva moglo uklopiti u akcije ove vrste, koje se pokreću s drugog mjesta, a koje su dosada ili imale stručnih nedostataka ili su zamirale upravo zbog toga, što nisu okupile širi krug stručnjaka i profesionalaca.

Na pr., nedavno je Izvršni Komitet CK SKH formirao »Komisiju za obradu historijske građe KPJ«, koja je dala inicijativu za sistematsku obradu historije narodne revolucije po pojedinim ratnim oblastima i okruzima (područja operativnih zona i okružnih Komiteta partije). U rad na tom zadatku uključen je čitav niz političkih ljudi, prvoboraca i aktera narodnog ustanka, pa smatram, da je pravo i dužnost naših historičara i Povijesnog društva u cjelini, da se kao profesionalci uklope u taj rad. Upravo preko ove sekcije moglo bi se to provesti u najširem opsegu, pa mi se čini, da je baš sada momenat za osnivanje ove sekcije.

Nadalje, kao sadržaj rada sekcije mislim da dolazi u obzir sistematsko proučavanje literature, diskusije o objavljenim radovima i stručne ocjene, da bi se pomoglo autorima i na vrijeme ukazalo čitaocima na eventualne netačnosti, nepotpunosti i slabosti, jer treba imati u vidu, da se ne samo široka publika, nego i đaci i nastavnici i stručnjaci koriste tom literaturom i da ih treba upozoriti na ono, što je netačno ili nepotpuno. Na pr., ni Milostić-Čubelićeva knjiga, koja je — samim faktom, da je jedina — postala univerzalni priručnik i udžbenik za đake, studente i nastavnike, nije dosada stručno ocijenjena.

Isto tako sekcija može pružiti dragocjenu pomoć da se nastava historije narodne revolucije u školama podigne na viši nivo organiziranjem predavanja, seminara i diskusija za nastavnike, a s druge strane uklapanjem nastavnika u naučno-istraživački rad na terenu u okviru spomenute akcije komisije CK, što bi ne samo pomoglo toj akciji, nego i samim nastavnicima, koji bi stekli iskustva u tom radu i obogatili svoje znanje.

Ako se od samog početka ova sekcija orijentira na neposredno rješavanje aktuelnih zadataka, takvih koji se našim sredstvima i snagama mogu provesti, sigurno će uspjeti prikupiti ljude i održati njihov interes za učešće u radu sekcije.

Predsjednik: Neka drug Šukanec dade prijedlog za osnivanje te sekcije.

Drug M. Prelog: Kod nas još uvijek ne postoji koordinacija rada na proučavanju naše historije. Imamo historičara, ustanova, ali ne postoji povezanost između njih niti bilo kakvo usmjeravanje prema nekim osnovnim zadacima. Postavlja se pitanje, treba li mlade kadrove orijentirati prema bitnim problemima ili ih ostaviti,

da oni sami pristupaju ispitivanju pojedinih materijala i problema. Osim toga, važan je i problem nastavnog plana historije na Fakultetu. Tu bi društvo također trebalo pomoći. Ni pitanje postdiplomskog studija nije riješeno. Mislim, da ti problemi nisu samo stvar neke uže grupe historičara pa niti samog Fakulteta. U svemu tome treba da kaže svoju riječ i stručno društvo. Među ostalim bilo bi dobro organizirati diskusiju o nastavnom planu historije na Fakultetu među srednjoškolskim profesorima.

Predsjednik predlaže, da se usvoji prijedlog druga Preloga.

Drug Lj. Lisac: Zapaža se zapostavljanje bavljenja lokalnom historijom, a nama su potrebne monografije mjesta, ljudi i pojedinih događaja, jer bez toga nema sinteza. Posao na monografijama je težak, nezahvalan, a usto i nerentabilan, jer za radove te vrste nemamo časopisa, a nakladnika je teško naći. Slovenija je taj problem davno riješila sa svojom sekcijom »za lokalno zgodovino« i glasilom »Kronika«. Treba da budemo svjesni, da nastavnici historičari po provinciji mogu i žele dati svoj doprinos upravo radom na lokalnoj historiji, za koju su im izvor i literatura više ili manje jedino pristupačni izvan naših većih centara. Treba taj rad organizirati i povezati ga u posebnoj sekciji za lokalnu historiju, kojoj će dakako biti ideal jedan časopis za lokalnu historiju. Vjerujem, da će takav rad moralno i finansijski rado potpomognuti i pojedini narodni odbori.

Predsjednik: Dužnost je podružnica, da se bave lokalnom historijom. Narodni odbori pomažu takove edicije. Povijesno društvo dat će poticaj za takav rad. Što je sa savjetovanjem, da li je donijelo koristi?

Drug E. Pašalić pozdravlja skupštinu u ime Historijskog društva BiH. Smatra da su problemi identični kao i kod njih. I kod njih su se na skupštini pojavljivala dva problema: poboljšanje metodike nastave u srednjoj školi, drugo, proučavanje nekih pojava iz rada na historiografiji. Problem koordinacije pokazao se i tamo. Istakli su na svojoj skupštini bolje organiziranje i usmjeravanje snaga kao i potrebu, da se fizionomija njihova Godišnjaka promijeni, pa će u njemu biti odsada više prikaza o radovima u svijetu. Bavili su se i organizacijom rada nastavnika na lokalnoj historiji, ako ne za izdavanje, a ono za prikupljanje materijala. Posjet kod njih na skupštini bio je veoma brojna: preko 100 delegata iz unutrašnjosti. Treba dati mogućnosti, a i pomoći, da dođe što više ljudi na takove skupštine, pa da to doista bude republička skupština.

Predsjednik: Kod nas to ne funkcionira. Došla su samo nekolicina predstavnika podružnica iz unutrašnjosti.

Drug M. Protega: Smatra, da skupština treba da dá analizu savjetovanja historičara u mjesecu novembru 1955. Savjetovanje se može ocijeniti pozitivno. Tematika je bila na potrebnoj naučnoj, nastavnoj i političkoj visini. Suprotnosti u mišljenjima ocjenjuje u načelu pozitivno. Ne zna podrobno, kako je Savjetovanje djelovalo na srednju školu, ali na osnovu razgovora s nekim nastavnicima smatra, da im je savjetovanje koristilo. Buduće savjetovanje treba da ima republički karakter. Pitanju saveznoga historijskog časopisa treba pristupiti oprezno. Ako kadrove, koji rade na historiografiji, usmjerimo na nekoliko časopisa, ne ćemo ispuniti zadatak. U našoj republici ima mnogo povijesnih časopisa odnosno povremenih publikacija. Časopisi i slične publikacije postaju organ jednog uskog kruga suradnika. Nije zdrava pojava, da većina ustanova izdaju svoje časopise i tu okupljaju samo one ljude, koji unutar te ustanove rade. Predlaže, da se u svrhu suradnje svih časopisa i sličnih publikacija još u toku ove godine sastanu predstavnici njihovih redakcija te da se porazgovore i usmjere svoj rad na ključne probleme. Želi da se skupština o tom pitanju izjasni.

Pored toga, PDH trebalo bi pokrenuti akciju, da se razni smjerovi historiografije bolje usklade. Historija, pored književnosti, najviše utječe na formiranje ličnosti mladih ljudi. Pozdravlja inicijativu za osnivanje sekcije NOB-e, ali smatra, da je potrebno osnovati sekciju za noviju historiju XIX. i XX. st., a unutar nje treba zasebno izučavati NOB. Nekada je takova sekcija postojala, ali je zamrla. Podržava prijedlog, da PDH dade inicijativu, kako bi se sastali predstavnici svih naučnih ustanova, koji rade na historiografiji. Možda bi trebalo formirati koordinacioni odbor,

koji bi imao naučno-organizacionu funkciju i koji bi donio izvjestan program rada. Smatra, da je potrebno organizaciono uključiti u Društvo i studente historije. Nije uvjeren, da je u svim srednjim školama nastava historije marksistička. Izvještava, da je u januaru 1956 u sklopu CK KPJ održano savjetovanje komunista historičara.

Na koncu drug Protega govoreći o dužnostima komunista u raznim stručnim i naučnim udruženjima podvlači, da komunisti imaju zapravo više dužnosti, a ne više prava. Stoga smatra, da komunisti historičari u odnosu na stanje u ustanovama i među kadrovima, koji rade na historiografiji, treba da budu borci za načelne stavove u našem Društvu, a i izvan njega, gdje god oni rade; da komunisti u stručno-naučnim udruženjima treba da podržavaju i razvijaju disciplinu, kako društvenu u užem smislu, tako i disciplinu u svom radu, javnim istupanjima i t. d., da sistematski, u zajednici s ostalim drugovima rade na otklanjanju nedostataka u oblasti naše historiografije i provjeravaju stavove i mišljenja, koja su se uvriježila u našoj historiografiji, jer je sigurno, da ima mnogo takvih stavova, koje bi trebalo podvrći reviziji. Komunisti historičari su isto tako dužni da aktivno i sistematski rade na usvajanjima materijalističkog shvaćanja kod svih naših naučnih radnika u oblasti historiografije, a naročito da to materijalističko shvaćanje ne bude samo formalno nego suštinsko. Konačno, dužnost je komunista da se bore u okviru datih mogućnosti za brže odgajanje mlađeg nastavnog kadra za historijske nauke, kojeg u stvari ima vrlo malo, time da taj mlađi nastavno-naučni kadar bude pravilno naučno i ideološki orijentiran.

Drug Protega stoga smatra, da treba jačati stručna i naučna udruženja, i to ne samo organizaciono; slijedom toga, Povijesno društvo trebalo bi da bude onaj faktor, koji će djelovati na pravilan razvitak historijskih studija u Hrvatskoj, usmjeravajući po mogućnosti naučni rad na osnovne probleme.

Drug M. Brandt: Članovi treba da porade na boljem kontaktu s historičarima izvan naše republike. Predlaže, da se pride sistematskoj razradi plana uzajamnih dodira s historičarima drugih republika. Kao oblik dodira treba uzeti u obzir ekskurzije. Prva ekskurzija mogla bi se održati u Srbiji, gdje bismo posjetili historijske i umjetničke spomenike.

Drug B. Grafenauer: U pogledu izdavanja saveznog historijskog časopisa slaže se s mišljenjem Protege i izjavljuje, da to isto mišljenje dijeli i drug Zwitter, pa će elaborat Sekretarijata uprave saveza u prvom redu upravo naglašavati probleme, kako u konkretnoj situaciji bez štete po drugi posao ostvariti takav časopis. Što se tiče ostalog njegovog izlaganja, slaže se s konkretnim prijedlozima, koje je drug Protega postavio. U svoje lično ime — Sekretarijat o tome uopće nije diskutirao, jer još nema u rukama saopćenje o sastanku komunista-historičara u Beogradu — naglašava, da treba sve ove zadatke sprovoditi u život u otvorenoj borbi u okviru postojećih organizacija historičara i historijskih časopisa. Po njegovu mišljenju nije bilo pravilno, što prof. Zwitter kao predsjednik Saveza nije bio pozvan na sastanak u Beogradu.

Drug M. Protega: Ideološka komisija CK SKJ sazvala je sastanak predstavnika historijske nauke iz pojedinih republika, da dobije uvid u današnju historiografsku problematiku. Misli, da drug Zwitter nije pozvan iz organizacionih razloga. Jasno je, da se svaka organizacija oslanja u prvom redu na svoje članove, kad pribire podatke. Sastanak u Beogradu nije imao za cilj, da određuje neke fiksirane zadatke, niti je značio nepovjerenje prema historičarima, koji nisu članovi Saveza komunista.

Drug J. Šidak: Konstatira najprije, da se ne bi mogao složiti s time, da drugovima članovima SK pripada neka naročita dužnost u našoj historiografiji, jer je rad na njezinu unapređenju podjednako dužnost svih onih, koji na njoj rade.

S obzirom na podmaklo vrijeme, prof. Šidak izjavljuje, da će se zadržati samo na nekim pitanjima. Smatra, da se pred Društvo stavljaju preveliki zadaci koje ono s obzirom na nedovoljan broj radnika i oskudna materijalna sredstva ne će moći izvršiti. Osnovati odjednom tri nove sekcije, znači razbiti snage, a osim toga je sekcija za NOR već jednom postojala, ali je prestala da radi. Rješenje nije dakle u

stvaranju takve sekcije, iako se s njome može ponovo pokušati. Da je problem dublji, dokazuju svi naši historijski časopisi, u kojima ima razmjerno malo priloga iz NOR-a, a i te ne pišu historičari nego učesnici. Zbog toga se u njima gotovo isključivo prikazuju ratne operacije ili izgradnja narodne vlasti, a ono što historičara prije svega interesira, politička historija u najširem, marksističkom smislu riječi — jedva se dodiruje. Treba nadalje uzeti u obzir, da stariji historičari već imaju svoja područja, na kojima rade, pa bi zbog toga trebalo naročitu brigu posvetiti mladim kadrovima, usmjeriti ih prema proučavanju NOR i pružiti im za to sve potrebne uvjete materijalne prirode, na kojima oni danas toliko oskudijevaju.

Što se tiče rada na povijesti XIX. i XX. stoljeća, nije točno, da se ona zanemaruje. Gotovo polovica priloga u devet svezaka »Historijskog zbornika« — ne računajući tu ocjene i bilješke — odnosi se na to razdoblje, a broj radnika na njemu stalno raste. Međutim, razlog tome nije samo pojačan interes, nego i činjenica da zbog nepoznavanja latinskog jezika i pomoćnih historijskih nauka ionako opada broj medievalista, a upravo su nam oni neophodno potrebni, ako želimo bolje upoznatl ekonomsko-socijalnu strukturu našeg društva u srednjem vijeku, što je građanska historiografija zanemarila učiniti. Samo društvo ne može u organizaciji znanstvenog rada mnogo postići, jer nema za to potrebnih sredstava. Postoje, međutim, neke organizacione forme, kojima bi to prije svega trebala biti zadaća: to su Historijski instituti JAZU, ali se u njima na nekom sistematskom proučavanju znanstvenih problema ne radi. Koliko bi se u tom pravcu moglo postići, pokazuju primjeri Historijskog instituta slovačke Akademije, koji je u decembru 1955 s uspjehom organizirao proslavu L. Štúra i na njoj obuhvatio osnovnu problematiku slovačkog narodnog preporoda u cijelosti. Sumnja, da li bismo i mi mogli nešto slično učiniti u pogledu hrvatskoga narodnog preporoda.

U izvještaju Odbora izostavljeno je pomutnjom, da je Odbor zauzeo stanovište i prema reformi osmogodišnjeg školovanja. Na osnovu izlaganja druga Janačeka, Odbor je pozitivno ocijenio načela, na kojima reforma počiva, ali s obzirom na izvanrednu važnost nastave jezika i povijesti smatra, da u višim razredima, gdje će razrednu nastavu zamijeniti predmetna, treba tu nastavu povjeriti diplomiranim slušačima fakulteta.

S obzirom na prijedlog druga Preloga žali, što on nije iznesen već prije, ali misli, da bi se novi nastavni plan povijesti na Filozofskom fakultetu mogao još uvijek predati na diskusiju drugovima u srednjoj školi. Njihovo praktično iskustvo moglo bi biti vrlo korisno, pa bi u tom smislu trebalo poduzeti potrebne korake na fakultetu.

Konstatirajući, da je »Historijski zbornik« jedini historijski časopis u Hrvatskoj, prof. Šidak smatra suradnju između redaktora svih takvih časopisa u Jugoslaviji korisnom; ona se, uostalom, donekle već i provodi. Uza sve to se i dalje zalaže za pokretanje jednoga zajedničkog časopisa, koji bi imao dvojaku zadaću: da reprezentira našu cjelokupnu nauku pred inozemstvom i da nas upozna s rezultatima znanstvenog rada u svim republikama. Kako »Historijski zbornik« ne dobiva dovoljnu subvenciju i zbog toga je primoran da smanjuje svoj opseg, a priloge objavljuje sa sve većim zakašnjenjem, prof. Šidak smatra, da Zborniku Historijskog instituta JAZU ne bi trebalo dati oblik časopisa — kakva namjera navodno postoji — nego jednom dotacijom od strane Akademije olakšati što pravilnije izlaženje »Historijskog zbornika« i njegovo pretvaranje u pravi časopis, po mogućnosti tromjesečni.

Predsjednik predlaže da se časopis »Peristil« prenese i preda na uređivanje i redakciju povjesničarima umjetnosti. (Prima se.)

Predlaže nadalje, da se starom odboru dade razrešnica. (Prima se.)

Drug I. Hruš čita izvještaj kandidacione komisije za nove odbore.

Za Upravni odbor predlažu se: 1) Ravlić Jakša, redovni prof. Akademije za kazališnu umjetnost, 2) Šidak dr. Jaroslav, red. prof. Filozofskog fakulteta, 3) Protega dr. Miljenko, sekretar za pravosuđnu upravu NR Hrvatske, 4) Bogdanov dr. Vaso, red. prof. Filozofskog fakulteta, 5) Čulinović dr. Ferdo, red. prof. Pravnog fakulteta, 6) Brandt dr. Miroslav, asistent Filozofskog fakulteta, 7) Gross Mirjana, asistent Historijskog instituta JAZU, 8) Janaček Edo, profesor XX. Osmogodišnje

škole, 9) Klaić dr. Nada, docent Filozofskog fakulteta, 10) Đuranović Lolika, profesor XII. gimnazije, 11) Moačanin Fedor, kustos muzeja Srba u Hrvatskoj, 12) Stulli Bernard, tajnik Jadranskog instituta JAZU, 13) Sabolović dr. Dušan, predavač Ekonomskog fakulteta.

Nadzorni odbor: 1) Mandić dr. Oleg, izvan. prof. Pravnog fakulteta, 2) Gamulin dr. Grga, docent Filozofskog fakulteta, 3) Sirotković dr. Hodimir, asistent Pravnog fakulteta.

Sud časti: 1) Horvat dr. Marijan, red. prof. Pravnog fakulteta, 2) Rojnić Matko, upravitelj Sveučilišne i narodne biblioteke; 3) Cotić Mara, profesor VI. Gimnazije.

Redakcija »Historijskog zbornika«: 1) Šidak dr. Jaroslav, 2) Ravlić Jakša, 3) Mandić dr. Oleg, 4) Stulli Bernard.

Drug Lisac: Primjećuje, da nema predstavnika arhivskih radnika u odboru. — *Predsjednik:* Muzealci i arhivisti imaju svoje posebno udruženje. Treba koordinirati, da se u upravu PDH delegira predstavnik muzealaca i arhivista.

Pošto je primljena kandidaciona lista bez izmjena, drug Ravlić traži odobrenje za budući upravni odbor da odredi smjer »Male historijske biblioteke« i izabere delegate za saveznu skupštinu. (Prima se.) Time je skupština završila s radom.

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA IX.

1956.

BROJ 1—4

NAKLADA »ŠKOLSKA KNJIGA« / ZAGREB

Redakcioni odbor:

OLEG MANDIĆ
JAKŠA RAVLIĆ
BERNARD STULLI
JAROSLAV ŠIDAK

Glavni i odgovorni urednik:

JAROSLAV ŠIDAK

IZDAJE
POVIJESNO DRUŠTVO HRVATSKE
ZAGREB